N. 21. 1816.

BREDASCHE Staat-, Letterkundig- en Nieuws- COURANT. Wetenschappelijk Blad.

Dingsdag — *26 January.*

LATERE BERICHTEN DER VORIGE COURANT

Breda. — Uit *Mlissingen* schrijft men van den 22sten:

» Naar men vernoemt bestaat er alle waarschijnlijkheid, dat binnen deze stad een nieuw gebouw zal worden gesticht, op het plein, waarop de, door het bombardement der Engelschen in 1819, verbrande, middelbaar der Hervormden gestaan heeft, en zulks van gouvernements-wege om te worden gebruikt door de hoofdwacht der vesting, en andere aan het krijgswezen verbondene einden.

— De *Amsterdamsche Stads-Courant* meldt als hatier berigt, dat een der grootste bezwaren, welke zich tegen het tot stand brengen van den ijzeren spoorweg tusschen Haarlem en Amsterdam opdoen, gelegen is bij de eigenaren der gronden over welke de weg gelegd zou moeten worden, en die over het algemeen niet genegen schijnen tot het afstaan van deze eigendommen, zoo dat het vooral te degen opzigte is, dat de zaak nog moeijelijkheden ontmoet.

— Ter Antwerpsche beurs waren heden (*23 January*) genoteerd: Belgt. 101; O. Metall. 102⅛ Spanje Ardoin 49⅞, 50⅛, 50; Passieve 16 3/32; Uitgest. 10⅛; Nap. renten 98⅜; B. Tavalera 65⅛; Sicil. 93⅜; Rom. L. 101⅛; Id. te Antw. 96⅛; Wisselkoers 86¼. — Wisselkoers op Amsterdam en Rotterdam: 1 pCt. k. agt.

FRANKRIJK.

Paris, den 22sten January.

De minister van justitie heeft gisteren in de kamer van afgevaardigden een ontwerp van wet ter tafel gebragt, waarbij de staatsraad op nieuw zal worden georganiseerd. Morgen zal door den minister van binnenlandsche zaken eene andere voordragt, rakende de municipale besturen, geschieden. De kamer heeft bij haar adres van antwoord op de noodzakelijkheid dier beide wetten aangedrongen.

— Bij het Hof der pairs zijn de pleidooijen over de zaak van den opstand van April geheel ten einde gebragt. Een der beklaagden trachtte gisteren nog in een wijdloopig betoog te treden over de onbevoegdheid van het Hof, om in deze zaak regt te spreken. Zijne taal was echter zoo ongepast, dat de president hem het stilzwijgen heeft opgelegd.

— Uit Brest schrijft men, dat de vice-admiraal *Mackau* aldaar den 18den zeewaarts wend, en waarschijnlijk reeds den volgenden dag met het linieschip *de Jupiter* en het fregat *de Terpsichore* naar het eiland Martinique zou vertrekken.

— In de haven van Toulon worden de uitrustingen steeds met den meesten ijver voortgezet. Voor eenige dagen telde men aldaar reeds zes linieschepen en twee fregatten ter reede. Men meent dat zich nog eenige kleinere vaartuigen daarbij zullen voegen, en dat het eskader naar de Levant is bestemd.

De Fransche brik *la Sylphe* heeft te Toulon eenige Spaansche uitgewekenen overgebragt, die te Barcelona als karlisten bekend staande, met moeite aan de woede des volks waren ontkomen, en aan boord van genoemd vaartuig eene schuilplaats hadden gevonden.

De gezonde berigten uit Madrid van den 12den bevestigen, dat de zoogenaamde wet van vertrouwen den vorigen dag ook door de Kamer der Proceres werd aangenomen. Voorts wilde men het berigt ontvangen hebben, dat de Portugesche hulptroepen, ruim vijf duizend man sterk, met zwaar geschut, thans werkelijk te Zamora waren binnengerukt.

Uit Bayonne schrijft men dat voor eenige dagen eene geheele kompagnie Engelsche vrijwilligers, in den omtrek van Vittoria tot de karlisten is overgegaan. Het vreemde legioen dat tot nu toe in Arragon werd bezig gehouden, werd te Vittoria gewacht om zich bij de hoofdmagt van den generaal Longlois te vervoegen.

Het officieel dagblad der karlisten dat te Onate wordt uitgegeven, meldt dat de troepen der koningin in Galicien tot binnen de muren van Santiago zijn teruggedrongen. Voorts zouden zich talrijke benden in Kastilien hebben gevormd, en had eene derzelve de stad Talavera de la Reijna bezet.

— Heden (*21 January*) waren de fondsen genoteerd: 5 pCt. 100 95. 3 pCt. 80 80. Napolsche renten 98,50; Sp. *Ardoin* 49⅞; Differed. 19⅝; Passieve 16⅛; Perpet. 38; Rom. L. 103⅛.

NEDERLANDEN.

Breda, den 25sten January.

De heer *Arn. van den Bergh*, konsul der Nederlanden te Portsmouth, is door Z. M. benoemd tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw.

— In de *Staats-Courant* leest men het volgende:

» Het lijk van den minister van staat baron *Goubau d'Hovorst* is eergisteren met groote plegtigheid op het kerkhof der Roomsche Katholijken bij deze residentie, ter aarde besteld. Hij was den 1sten Februarij 1756 geboren, werd in zijne jongelingsjaren een der zinnewerkelingen van de aloude heerensche schoolgeschoel, en onderscheidde zich daar zoodanig, dat hij het na het verkrijgen van den graad van doctor in de regten, door *Joseph II* tot advokaat fiskaal bij den hoogen raad van Mechelen werd benoemd. Reeds in die betrekking gaf hij bewijzen van kunde, vastheid van karakter en afkeer der omwentelings-beginselen, welke weldra zijn vaderland verscheurden. Bij de Brabandsche omwenteling van 1789, bleef hij aan zijne wettige Regering getrouw, en handhaafde zich in zijnen post. De opstandelingen van dien tijd, wierpen hem in de gevangenis, waarin hij verscheidene maanden doorbragt. Na de herstelling van het wettig gezag, trad hij weder als advokaat-fiskaal te Mechelen op, doch toen België in 1794, ten een Fransch gewest vernederd werd, verliet hij zijn vaderland, en begaf zich naar Weenen, alwaar hij tot in 1814 bleef, en door den Keizer van Oostenrijk tot kamerheer werd benoemd. Kort na de oprigting van het Koninglijk der Nederlanden, werd de heer *Goubau*, die in België was teruggekeerd, door onzen Koning, met de belangrijke betrekking van directeur-generaal van de Roomsch-Katholijke Eeredienst, belast, welke betrekking hij vele jaren lang, met ijver en trouw, waarnam. Later werd hij minister van staat. Sedert den Belgischen opstand, woonde de heer *Goubau d'Hovorst* te 's Gravenhage. Hij is tot zijn einde toe aan zijnen Koning en aan eed en pligt getrouw gebleven.

— Men vernoemt dat aan de ambtenaren der registratie de volgende algemeene beginselen zijn aan de hand gedaan, welke in geval van verkoopingen van erfdeel of erfregten, schijnen te kunnen worden aangenomen:

1°. Dat het hoogste regt, à 4 ten honderd, voor den koopman verschuldigd is, wegens den verkoop van erfregten, op eene reeds opengevallene, doch nog niet verdeelde, nalatenschap, waarbij blijkens gere gistreerden inventaris, vaste en roerende goederen, ook prétentien en kapitalen behooren, en dat dit regt, wettig geheven zijnde, voor geene teruggave vatbaar is, al mogt later, bij eventuele scheiding, blijken, dat de cessionaris geene vaste goederen in zijn aandeel bekwam;

2°. dat ook hetzelfde regt moet worden geheven op eenen verkoop als voren, doch zonder voorafgaanden inventaris, namelijk, indien bij die cessie alleen wordt verkocht zeker aandeel in eene nalatenschap, zonder dat daarbij gewaagd wordt van den aard en de bestanddeelen des boedels, doch, behoudens nadere liquidatie en teruggave, indien partijen behoorlijk doen blijken, dat er geene, of niet zoo vele, vaste goederen tot den boedel hebben behoord, om het verkochte aandeel in denzelven te dekken, daar in zoodanig geval, de heffing op eene presumtie gegrond was, welke voor nader tegenbewijs moet wijken;

3°. dat de heffing van het regt op eenen verkoop als voren, doch met referte tot eenen geregistreerden inventaris, waarin geene vaste goederen zijn omschreven, zich moet regelen naar den aard der voorwerpen daarin omschreven, wanneer, namelijk, de cessie zich bepaalt tot het aandeel in eene erfenis, zoodanig als die in den inventaris is beschreven; terwijl, in geval die reservatoire clausule niet in de cessie wordt aangetroffen, het regt van 4 percent over den prijs geheven moet worden, want, ofschoon de inventaris geene aanwijzing van vaste goederen behelst, kunnen zoodanige goederen toch tot den boedel behooren, waarop de cessionaris in dat geval regt geeft, zijnde echter dit regt over het, of een gedeelte daarvan, voor teruggave vatbaar, wanneer hij zijn een bewijs, als bij het tweede voorbeeld bedoeld, bijbrengt, en zulks op denzelfden grond, als aan het slot van dat voorbeeld is ontwikkeld; en

4°. dat artikel 9 der wet van 22 Frimaire, jaar VII, [illegible] lijk is op den verkoop van een aandeel in eene nalatenschap, [illegible] erfgenaam, bij geregistreerde scheiding, aangegroeid, [illegible] cessie hier het kenmerk verliest van eenen verkoop [illegible] erfenis, dien van afstand van bepaaldelijk bekende objecten van toe-

renden of onroerenden aard aanneemt, en waarbij dat, volgens het door het Hoog-Geregtshof erkende beginsel, volkomen aan het bepaalde, bij het zoo even genoemde wetsartikel, moet zijn voldaan, wil men de betaling van het hoogste regt over de geheele koopsom vermijden.

Men heeft deze gevallen, als tot de meest gewone behoorende, voldoende geacht, om het beginsel, waarnaar, in het vervolg, te dezer aangelegenheid gehandeld zal moeten worden, aan te wijzen; terwijl, wanneer er zich omtrent de toepassing van dit beginsel nog zwarigheden mogten opdoen, de gelegenheid daar is, om het bestuur te raadplegen, en eindelijk heeft het hoofdbestuur, om, in gevallen van cessie van erfregt, tot geregtelijke waardering over te gaan, zich zeer wel kunnen vereenigen met het gevoelen, dat, wanneer de acte aanleiding heeft gegeven tot de heffing van 4 ten honderd over den vollen koopprijs voor mobilia en immobilia, men alléén dan de waardering behoort te provoceren, wanneer de vaste goederen op zich zelve genomen, een achtste meer waardig zijn, dan de prijs bedraagt voor het geheel gestipuleerd, alzoo het bestuur voor de mobilia geen regt tot waardering heeft, en nadat het regt van 4 percent over den vollen prijs geheven is, het aan het bestuur weinig zou baten, al worden de vaste goederen, bij uitkomst getaxeerd op eene waarde, gelijk staande met den vollen koopprijs, terwijl echter, zoodra er ventilatie van regten plaats heeft, de afzonderlijke prijs, voor de vaste goederen bepaald, bij de beoordeeling der waarde in aanmerking kan worden genomen, en van die vaste goederen, *casu quo*, de waardering behoort te worden gevorderd.

— Uit Koblentz meldt men, van den 18den dezer, dat op de rivier de Saar vele beladen steenkolenschepen door den ijsgang verongelukt zijn.

— Volgens de *Lloyds List* is den 27sten November op 42 gr. 44 m. noorder breedte en 36 graden 41 m. wester lengte ontmoet het Engelsche oorlogschip *Star*, zijnde geheel reddeloos, hebbende al de masten, boegspriet, verschansingen, booten en al wat zich verder op het dek bevond, in een geweldigen orkaan verloren; er schenen 15 of 20 menschen aan boord te zijn. Het schip, waarmede dit berigt is ontvangen, had, ofschoon zelf in lekken staat verkeerende, herhaalde pogingen aangewend om de schipbrekelingen bijstand te verleenen, doch moest dezelve eindelijk wegens zelfbehoud opgeven.

De Prins *Ferdinand* van Saxen-Coburg, vader van den tegenwoordigen gemaal der jonge Koningin van Portugal, die zich eenigen tijd te Brussel heeft opgehouden, is in den ochtend van den 22sten Januarij van daar naar Duitschland teruggekeerd.

— Vrijdag ll. is de hertog van Cumberland, laatstelijk van Luik komende en over Doornik zijne reis voortzettende, Brussel gepasseerd.

— De belgische senaat is, volgens den *Union*, tegen den 2den Februarij bijeengeroepen.

— Zekere heer *Roman de Block* is door het district van Eecloo, met 52 van de 66 stemmen, tot lid van den belgischen senaat gekozen.

— Zaturdag morgen is de nieuwe stoomboot, in dienst voor de overvaart naar het Vlaamsche Hoofd te Antwerpen, naar deszelfs roer niet willende luisteren, tegen het Bierhoofd aangeslagen en heeft zware schade bekomen; de dienst moest nu voorloopig weer met booten verrigt worden.

De Engelsche dagbladen van den 21sten dezer vermelden, dat er dagelijks eene menigte adressen te Londen worden aangebragt, door de nieuwe korporatien van den koning gerigt, om denzelven dank te zeggen voor de hervorming die zij onlangs hebben ondergaan.

De *Courier* vermeldt dat er in Denemarken belangrijke aankoopen voor Engelsche rekening geschieden, en dat men meent, dat zich met het voorjaar een Britsche vloot naar de Oostzee zal begeven. Het Russisch bestuur zoude reeds bedacht zijn om deszelfs havens te versterken.

Den 21sten waren te Londen genoteerd: de 3 pct. gecons. 91⅜; Portugal 5 pct. 84; Spanje 50⅝; Holl. Werk. Schuld 2½ pct. 55¼.

Aan boord van het te Liverpool aangekomen schip *Dedalus* heeft een zonderling voorval plaats gehad. Te St. John in New-Brunswiek zich bevindende en eenen matroos benoodigd hebbende, begaf de kapitein zich naar de gevangenis en verkreeg van den directeur eenen, zoo het scheen in alle opzigten bekwamen matroos, die met zijne kleederkist, tabak en verdere benoodigdheden aan boord kwam. Eenige dagen in zee geweest zijnde, werd het schip door storm bedreigd; al het volk werd in de tuis gekommandeerd om de zeilen te bergen; een ieder klauterde de masten op, doch de nieuw aangenomen matroos, tot hun de eerste mars gekomen zijnde, zeide niet verder te kunnen, klom weder naar beneden en verklaarde toen aan den kapitein eene vrouw te zijn. Gedurende het overige van de reis werd zij aan een vrouwelijk passagier ter bediening toegevoegd. Volgens hare verklaring heeft zij vroeger eenen togt ter walvischvangst naar Labrador mede gemaakt, zonder dat hare sekse werd ontdekt. Thans heeft zij te Liverpool eene dienst gekregen en naar men onderstelt, alle zeevarenslust laten varen. De kapitein van bovengenoemd schip moet echter voordeme s wezen, bij zijne terugkomst te St. John, den direkteur der gevangenis wegens dit bedrog in regten te vervolgen.

— In een' Engelsch nieuwsblad leest men aangaande het gebruik van werktuigen in tegenoverstelling van handen-arbeid het navolgende:

De verdediging van het bezigen van machines is, zoo wel in groote als kleine ondernemingen, gegrond op deze twee redeneringen: 1°. Door verstandige aanwending der natuurkracht bespaart men den mensch het zwaarste en grootste gedeelte van den arbeid en de moeite. 2°. De menschen kunnen zich de genoegens des levens tot in het oneindige vermeerderen en gemakkelijker verkrijgbaar maken. Niet zelden gelooft men ook nog ten huidigen dage, dat iedere machine, welke den arbeid van 100 menschen verrigt, ook werkelijk 100 menschen van brood berooft. De goedkoopere prijs, voor welke de goederen door het gebruik der werktuigen kan worden verkregen, verschaft echter aan een overgroot aantal menschen de mogelijkheid om het genot derzelve te verkrijgen, hetgeen zij voorheen niet konden. In de gansche beschaafde wereld (dat is in de eerste plaats Europa en Amerika) leven ongeveer 260 millioen menschen of 52 millioen huisgezinnen. Van deze onderhouden zich ten minste drie vierde gedeelte door den landbouw en door burgerlijke en militaire staatsdiensten, derhalve hoogstgenomen 13 millioen menschen (na aftrek der kinderen, grijsaards, vrouwen, enz.) door fabrijkarijverheid. Na heeft men berekend, dat alleen in Engeland de werktuigen den arbeid verrigten van 400 millioen menschen. Daar echter al de menschen, die zich in de beide werelddeelen met fabrijkarijverheid bezig houden, bezwaarlijk op meer dan 13 millioen kunnen gesteld worden, zoo volgt daaruit ten klaarste, dat geene 400 millioen menschen van broodwinning kunnen zijn beroofd, maar dat de goedkoopere prijs der goederen een veel grooter getal verbruikers moet hebben doen ontstaan.

— Volgens een engelsch blad leest men aan het hoofd der kiezers-lijst voor het stedelijk bestuur van Windsor, als volgt: naam: *Willem VI*; woonplaats: *Kasteel van Windsor*; beroep: *Koning van Groot-Brittannie en Ierland.*

FRANKRIJK.

Parijs, den 22sten Januarij.

De HH. *Laffitte* en *Gouir* hebben zich vereenigd om in de kamer van afgevaardigden een voorstel te doen tot conversie der 5 pCt. renten. Men wil dat dit denkbeeld in de afdeelingen zeer veel bijval heeft gevonden en dat dus deze belangrijke kwestie waarschijnlijk binnen weinige dagen een onderwerp van beraadslaging zal zijn. De ministeriele dagbladen gaan voort met den maatregel te bestrijden; daarentegen schijnt men er in de departementen belang in te stellen dat dezelve worde doorgezet.

— Het hof der Pairs zal heden eene openbare zitting houden; vermoedelijk zal het arrest in de zaak der beschuldigden van Parijs worden uitgesproken.

— De discussie over de zoogenaamde wet van vertrouwen in de Spaansche kamer der Proceres, heeft weinig belangrijks opgeleverd. Van de zijde der oppositie wenschte men te weten, door welke middelen het bestuur in de behoeften der schatkist zoude voorzien, doch even als bij de afgevaardigden weigerde de heer *de Mendizabal* daaromtrent inlichtingen te geven, alleen daarbij voegende dat men zich met geen beurs-speculatien zoude laten. Ten aanzien van den inwendigen toestand des rijks ondervraagd zijnde, zeide de minister dat hij nog niet juist den tijd kan bepalen, wanneer men de partij van don *Carlos* volkomen meester zoude zijn.

— Van de grenzen schrijft men, dat *Leon Iriarte* een der aanvoerders van de zoogenaamde *pacoteros*, of ligte troepen der koningin, met zijne benden door de Karlisten is gevangen genomen.

In Arragon hebben de Karlisten zich van de stad Alcaniz meester gemaakt, terwijl vier duizend Katalonisers de stad Barbastro bedreigden. De kolonel *Nayzeras* die onlangs met een vrij aanzienlijk korps uit Saragossa was vertrokken om de karlistische benden te vervolgen, is onverrigter zake teruggekeerd. Zelfs in de hoofdstad van Arragon schijnt het bestuur het gezag der koningin niet wel te kunnen handhaven, immers men schrijft van daar, dat alle gevangenen waren ontkomen, en dat een groot gedeelte der nieuw aangeworvene manschappen naar den vijand overliep.

— Heden (*den 22sten Januarij*) waren de fondsen genoteerd: 5 pCt. 109,70; 3 pCt. 80,50; Nap. renten 98,90; Sp. *Ardoin* 49⅝; Differed 19¼; Passive 16⅜; Perpet. 3 pCt. 23; Cortes coup. 25⅛; Rom. Leening 103⅝.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 22sten Januarij.

De heer schepen *Guaita* is alhier uit Berlijn teruggekeerd, en men verwacht, dat nu binnen kort het tolverdrag alhier zal openbaar gemaakt worden.

— Het hof van appel te Kassel heeft, den 11den dezer, den Hessen-Kasselschen minister van binnenlandsche zaken, *Hassenflug*, vrijgesproken van de beschuldigingen, door de vergadering der Standen tegen hem, wegens inbreuk op de bestaande staatsregeling, ingebragt. De geschillen tusschen het bewind van genoemd Keurvorstendom en de Standen over het niet tijdig te zamen roepen hunner vergadering, duren nog voort, en schijnen door nieuwe moeijelijkheden tot grootere verwikkelingen te zullen aanleiding geven.

— Z. M. de koning van Wurtemberg heeft den 16den dezer aan den, in de plaats van den naar elders beroepen engelschen gezant, lord *W. Russell*, bij het Wurtemberger hof nieuw geaccrediteerden engelschen minister, sir *George Shee*, audientie verleend en dezelfs geloofsbrieven in ontvang genomen.

— Te Mannheim is den 16den dezer een komité benoemd voor de voorbereidende werkzaamheden tot het tot stand brengen van den antwerpen spoorweg van daar naar Basel. Te Mannheim zou men ook eene vaste brug over den Necker, waarschijnlijk eene kettingof draailbrug bouwen.

— Uit Weenen schrijft men van den 14den Januarij, dat de hofkrijgsraad over het resultaat van het gedane onderzoek betreffende het nieuw uitgedacht conselesche geweer, 't welk zoo als vroeger vermeld is allezins gunstig geweest is, aan den keizer een uitvoerig rapport heeft gedaan, en men alom verwacht, dat dit geweer bij de geheele infanterie des keizerlijken legers zou ingevoerd worden. Of het ook aan de kavalerie zou gegeven worden, was nog twijfelachtig.

— Van de Italiaansche grenzen schrijft men van 13 januarij:

» Hetgeen de Fransche bladen voortdurend schrijven van onrust op het eiland Sardinie en misverstand tusschen de inwoners van dit eiland en de regering van Turijn, schijnt, naar al hetgeen men daarvan hier weet, zoo niet verdicht, ten minste zeer overdreven. Ik herhaal het daarom nogmaals, dat de uitrusting van een Sardinisch eskader alleen veroorzaakt is geworden door den twist met Marokka ontstaan. Deze expeditie heeft alzoo geen staatkundig oogmerk: zij is noch tegen Sardinie, noch voor don *Carlos* bestemd. Het ware te wenschen dat het even zoo gelegen ware met de groote toerustingen, die tegenwoordig in de Engelsche havens plaats grijpen. Waarlijkelijk moet daarmede in verband staan een gewigtiger doel, 't welk ernstiger gevolgen kan hebben, dan de kleine bewegingen in de haven van Genua. Welk het eigenlijk oogmerk is van het Engelsche kabinet, die het tot zulke groote uitgaven doet besluiten, zonder vooraf de approbatie van het Engelsch parlement verworven te hebben, is ieder een raadsel. Dat men reklamation, sedert jaren tegen Rusland ingebragt, door eene gewapende demonstratie zou willen ondersteunen, is naauwelijks denkbaar, dewijl daartoe geheel andere krachtinspanning als de onderhavige gevorderd wordt, en het ministerie zich aan eene groote verantwoordelijkheid zoude blootstellen, zoo het ten deze stappen zoude willen doen zonder de toestemming van alle de deelen der Britsche wetgeving. Men leidt uit dien hoofde tot de meening over, dat het Engelsch kabinet, bij de onmogelijkheid om den opstand in de Spaansche noordelijke provincien te onderdrukken, zich gereed maakt, om zijnen gunsteling, den heer *de Mendisabal*, in den uitersten nood, waartoe het in het aanstaande voorjaar kan gekomen zijn, regtstreeks te ondersteunen, en dat het zich met dat inzigt toerust, maar door allerlei valsche gerüchten de openbare meening zoekt te misleiden. Men weet, welke verzekeringen de heer *Mendisabal* te Londen, bij zijne aankomst in het Madridsch kabinet, gekregen en welke voorwaarden hij gesteld heeft toen hij London verliet. Het is alzoo meer dan waarschijnlijk, dat men voornemens is zich regtstreeks in de Spaansche aangelegenheden te mengen, op den voorgrond gesteld, dat Frankrijk zich daartegen niet verzet; want, zonder de bewilliging van het parijsche kabinet zal het londensch bezwaarlijk het wagen, den geheelen last van den Spaanschen oorlog op zich te nemen, even zoo als het zonder Frankrijks bijstand zich voor eene botsing met Rusland hoeden zal, ware het daartoe ook nog zoo gezind. — Naar gezegd wordt zou de koning van Napels voornemens zijn binnen eenige maanden een groot legerkamp in den omtrek van Napels te doen aanleggen, in 't welk het geheele Napelsche leger zou gelegerd worden. — De russische gezant te Florence is opontboden en diens post opgeheven geworden. De russische legatie te Rome zal in het vervolg in de met Florence te verhandelen saken voorzien.

— Uit Rome schrijft men van den 4den Januarij, dat aldaar niets bekend was van de dispensatie die don *Sebastiaan* voor het huwelijk van don *Carlos* met zijne schoonzuster naar Spanje zou overgebragt hebben, en dat, zoo men hoorde, de aanvraag zelfs niets eens gedaan was, alhoewel men aan de weigering van den Paus niet twijfelde, indien dezelve wierd verlangd. — De regering te Rome had met die van Parma eene overeenkomst wegens de wederzijdsche uitlevering van deserteurs en misdadigers gesloten. — De staats-secretaris *Bernetti* was weder zeer ongesteld, en zoo, voor het herstel zijner gezondheid, van den Paus verlangd hebben uit zijnen post ontslagen te worden; men geloofde echter niet dat aan dit zijn verlangen zou worden voldaan, daar Z. H. een onbepaald vertrouwen in zijn bestuur stelde en de loopende zaken naar behooren werden waargenomen door den heer *Capaccini*. — Het aantal der geboorten te Rome had in 't vorig jaar bedragen 5142; dat der sterfgevallen 3977. De bevolking was tot 152,457 zielen gestegen en zou met de vreemdelingen en de joden ongeveer 160,000 bedragen. — Gelijk zich de tegenwoordige winter door geheel Italie streng had doen gevoelen, zoo was de koude ook bijzonder te Rome buitengewoon geweest. Op den 3den Januarij was o. a. de thermometer tot 6° beneden o. gedaald. De olijf- en andere boomen hadden veel geleden en in het nabijgelegen Abanische gebergte zouden zelfs de ingezamelde vruchten in de huizen bevroren zijn. Wegens de veelvuldige in het Noordelijk Italie en zelfs in de bergen rondom Rome gevallen sneeuw was de aankomst der posten zeer onregelmatig.

— De berigten uit Konstantinopel tot den 23sten december hondden niets bijzonders, tenzij het berigt uit Samos ontvangen, dat de rust op dat eiland weder ten volle, zonder het aanwenden van gewelddadige middelen hersteld was. Overigens heerschte te Konstantinopel eene voorbeeldeloose stilte in het staatkundige; alleen de in de jongste dagen met den Roomsch-Armenischen Patriarch voorgevallene ontzetting uit zijnen post, gaf de staatkundigen in de koffijhuizen van Pera nog eenige stof tot redenering. — In Pera en Galata hadden zich sedert de vorige berigten geen pestgevallen meer voorgedaan; ook in de stad selve was de gezondheidstoestand beter.

— Te Weenen waren den 16den Januarij genoteerd: Metall. 102; 4 pCt. 99 ½; 3 pCt. 75 ¼; Bankactien 1363.

LETTERKUNDE DER NEGENTIENDE EEUW.

Overzigt van de Ottomannische letterkunde in de 19de eeuw.

door den Ridder JOSEPH VON HAMMER.

(Vervolg van N°. 19.)

Door eenen geest, zoo gunstig voor geleerdheid en letterkunde, bezield, bereikte de 18de eeuw haar 74ste jaar, — dat is te zeggen, het einde van dien Russischen oorlog, welke even zoo beslissend was, door de bepalingen van den vrede, welke denzelven besloot, als wegens den aard van het toekomstig bestaan des Ottomannischen rijks. De mannen, die, in de overige zes-en-twintig jaar dier eeuw, werkzaam waren ten behoeve van geleerdheid en letterkunde, behooren gedeeltelijk tot de 19de eeuw, en de invoering van de Nirami jedid, of nieuwe organisatie van den staat, door Sultan SELIM III, tegen het einde der 18de eeuw, is op het naauwst verbonden met die uitbreiding van hetzelfde schema, dat bij den aanvang der 19de aan Sultan SELIM troon en leven kostte, en tot heden toe de magt van MAHMUD eerder verzwakt dan versterkt heeft.

Onder de regering van Sultan ABDULHAMED, hernam de drukpers, welke in 1728 ingevoerd, in 22 jaar slechts 18 werken aan het licht gebragt had, en sedert dien tijd haar werk had gestaakt, hare werkzaamheid, na eenen zeven-en-twintigjarigen slaap, door het uitgeven van een vervolg der oudere geschiedenissen van het Ottomannische rijk (1). Het finantiele beheer der pers, was bij hare oprigting geheel en al aan derzelver eersten directeur, een Hungaarschen renegaat, IBRAHIM genoemd, overgelaten geworden, na wiens dood zijn zoon IBRAHIM den post van directeur bekwam; en het was in zijne handen, dat de onderneming tot eenen stilstand kwam. Maar nu plaatsten zich twee mannen, even zeer verdienstelijk aan den staat en aan de letterkunde, — namelijk de toenmalige *Beglikji*, of kanselier der staatkanselarij, ROSHID MOHAMMED (die met den vroegeren geschiedschrijver niet moet verward worden), en de toenmalige keizerlijke historiographe, VASSIF AHMED (beiden naderhand Reis-Effendis), zich aan het hoofd der onderneming om de drukpers te doen herleven: de letters, van IBRAHIM's eigenaren gekocht, werden *Wakf* (een bijzondere wijze van erfstelling) verklaard, en de beide bovengemelde personen werden tot directeuren der drukpers aangesteld (2). Aldus zag hetzelfde jaar, waarin de Porte gedwongen werd, de Krim af te staan, de herleving van het drukken. Dan de oude letters bleken zeer versleten te zijn, het papier was slecht en ruw,

---

(1) *Sami*, *Shakir* en *Subhi*, een vervolg van vroegere geschiedenissen in een folio deel; *Naima*, in twee, *Rashid*, in twee, *Kara Chelebizade*, of die van de Mufti AASIM, in een, en in het volgende jaar de geschiedenis van *Izi*, in een deel; in alles, 8 folio deelen.

(2) Voorberigt, op de eerste bladzijde der geschiedenissen van *Subhi* en van *Izi*, en in de tot heden onuitgegevene geschiedenis van *Wassif*, onder het bovengemelde jaar.

en de druk vuil en slordig in vergelijking van de fraaije uitvoering der geschied- en aardrijkskundige werken, welke vroeger op groot, sterk, glanzend papier, met breede randen gedrukt waren. In tien jaren leverde de drukpers niet meer dan zes boekdeelen, namelijk, de twee bovengemelde geschiedenissen, een commentarium op de Kafiya — dat is, de Arabische syntaxis van Een Hajeb, en Turksche vertalingen der werken van Vauban en Belidor, over de versterkingskunst en de mijnen, slecht gedrukt, met slechte afdrukken der koperen platen. Ter zelfder tijd verschafte de Pera-pers der Fransche ambassade Turksche vertalingen der werken van Lafite en Treguet, over de Costrametatie en Scheepsbouwkunde, (3) zoodat de Turksche en Fransche persen met elkander wedijverden in het drukken van krijgskundige werken, met het welgemeende doel om de Ottomannische militaire instellingen op eenen Europeschen voet te brengen. De zes boeken, door de Turksche pers in deze tien jaren in het licht gebragt, dragen, even als die onder het opzigt van Ibrahim gedrukt, de namen en titel van den Sultan, den Groot-Vizier en den Mufti (4) gerangschikt in 3 afdeelingen, maar zij missen de lijstringen waarmede zulke titels, zoowel in sierlijke Oostersche handschriften, als in de eerste voortbrengselen der Ottomannische pers, de ingeriogde namen der Egyptische hieroglyphen herinneren; zij missen, verder, de regelmatige titels, welke in fraaije, wel gesnedene letters der eerste gedrukte werken voorgevoegd werden; en eindelijk, de vertaling van Helmor mist zelfs het jaar der uitgave.

De tweede herleving der drukpers, met nieuwe, kleiner, zuiverder en netter letters dan de oude versletene, had 4 jaar na het in het licht verschijnen der bovengenoemde werken, onder directie van Abderrahman, plaats. Eene kleine verhandeling, thans buitengemeen zeldzaam, en bezwaarlijk in den boekhandel te krijgen, kwam tot een staaltje te voorschijn, over den aard der heerlijkste bronwellen van Konstantinopel en deszelfs omstreken, met betrekking tot de uitmuntendheid van derzelver onderscheidene watersoorten; daarop verschenen er kostbare woordenboeken; eene Turksche vertaling van de Perzische *Borhani Kati* (de graveerproef) en de groote Turksche *Lehjat-ul-Loghat* (de klank der woorden), met bijgevoegde Perzische en Arabische synonimen, het Persico-Turksche glossarium van Wehbi, te zamen met een commentarius door Ahmed Hajadi, een paar meetkundige werken door Hussain Rifki van Tamon, Professor aan de Ingenieurschool, nieuwelings opgerigt door Sultan Selim, tafelen van Logarithmen en van het werpen van bommen, eene Turksche vertaling van den Atlas van Faden; en laatstelijk, zelfs drie Fransche werken, — namelijk twee over de nieuwe militaire instellingen, en een Russisch handelstarif (5). Ofschoon het eerste werk op last van den naam droeg van den Reis-Effendi Mahmud, naderhand vermoord bij de ontroning van Selim III, waren de vertalers en uitgevers van dit werk zoowel als van den atlas, de beide broeders Areyropulo (Jacobus en Johannes) van welke de eerste chargé d'affaires te Londen en Weenen, de andere te Berlijn was. Beide bekleedden belangrijke ambten bij de Porte, tot dat, gedurende de groote omwenteling, zij naar Klein-Azie gebannen werden; zij werden vervolgens terug geroepen, maar vloden uit Konstantinopel naar Griekenland, waar zij thans ambteloos leven. Het merkwaardigste en onderscheidendste karakter van de Turksche pers, als herlevendigd door Selim III, is de uitgave van godsdienstige werken, welke uitdrukkelijk uitgezonderd waren van het eerste privilegie voor het drukken door Ahmed III verleend, gelijk mede in dat van Sultan Abdul-hamid. In het jaar 1803 verscheen eerst de Catechismus van Bugalli, (6) te zamen met eenen Commentarius daarop door Kazizadeh Ahmed Efendi, (7) eene verhandeling over de ware vereischten van het gebed, (8) en een dogmatisch werk, opgedragen aan des Sultans Selims zuster, de Sultana Khadija. (9)

(3) Zie de boekenlijst te Konstantinopel gedrukt in Boek III, Gesch. d. O. R. Bladz. 585.

(4) Subhi's Geschiedenis, onder den Groot-Vizier Hasan Khalil en den Mufti Maalelah, in het jaar 1783. - Izi's Geschiedenis onder den Groot-Vizier en den Mufti Ibrahim in 1784. - Zehnzadi's Commentarius op den Kafiya, onder den Groot-Vizier Yussuf Pacha en den Mufti Ahmed, in 1785. - Vauban's Versterkingskunst, onder den Groot-Vizier Izet-Pacha en den Mufti Durrizada Aarifi Effendi, in 1791. - Vauban's Verhandelingen over de mijnen, onder den Groot-vizier Mulet Mohammed Pacha, en den Mufti Durrizada Aarifi, in 1793. - Belidor's werk onder denzelfden.

(5) *Tableau des nouveau réglements*, door Mahmoud, 1798. - *Tarif*, de Douane, 1802. - *Distribo de l'Ingenieur* Mustafa, 1803.

(6) *Risalei Birgeli*, 1803.

(7) *Risalei behiyei Ahmediah*, 1804.

(8) Sharhulus-Salawat, &c. 1804.

(9) Feraidai fenaid, &c. 1804.

Ter EFFECTEN-SOCIETEIT te *Amsterdam* van Zondag 24 January zijn de verhandelde fondsen tot de volgende prijzen omgezet:

Werkel, Schuld 2½, Ct. 55¼; ditto 5 pCt. 103¼; Kansb. 24¼; Ardoin 85 £ 50¼, 11/16; ditto onbep st. 50; Fr. Uitgest. 10 ⅝; ditto Engelsche 18¾.

SCHOUWBURG TE BREDA.

MET HOOGE TOESTEMMING.

Zullen de Nederduitsche Tooneelisten voormaals onder Directie van wijlen Mejufvrouw J. VAN KRUGTEN, thans onder Directie van Mejufvrouw J. BIEDER & VAN GLASENAP, de eer hebben, op *Dingsdag* 26 *Januarij* 1836, te vertoonen: ARMOEDE EN GROOTHEID, Tooneelspel in 3 bedrijven, naar het Hoogduitsch van *A. von Kotzebue*, door *C. Loots*. Na hetzelve: DE SCHOENLAPPER EN DE RENTENIER, of *het Vergenoegen overtreft den Rijkdom*, Blijspel met Zang, het Fransch vrij gevolgd, door *C. van der Vijver*. *Precies des Avonds ten* 6 *uren op het Tooneel.*

AVIS.

Le Soussigné Instituteur à Breda, ayant été empêché d'ouvrir son école de soir, à cause de maladies, a l'honneur de prévenir encore les parents et les tuteurs que ses leçons de soir ont déjà commencé.

Il se propose de n'admettre que *huit* à douze demoiselles.

BREDA,
le 25 Janvier 1835. P. H. CLEMENTZ.

AANKONDIGING.

De Ondergeteekende Administratie van het Slot *Johannisberg*, maakt hiermede bekend, dat, daar de KABINET-WIJNEN van gemeld Slot van het gewas 1825 geheel uitverkocht zijn, zij met den verkoop der KABINET-WIJNEN van het jaar 1831 zoveel moeite gemaakt heeft, er dezelve bij haren Agent den Heer D. LEIDEN te Keulen tot de hierbij vastgestelde prijzen te ontbieden zijn:

1e Soort met Zilverlak p. flesch	*f* 7	in 24 Gulde voet gelijkst. met	*f* 11.90	n. Ct.
2e » » Groenlak	» 4	» » » » » »	4.05	»
3e » » Geellak	» 2½	» » » » » »	2.55	»

Behalve genoemde WIJNEN, blijven de KABINET-WIJNEN van 1822 tot de volgende prijzen verkrijgbaar, als:

1e Soort met Goudlak p. flesch	7½	in 24 Gulde voet gelijkst. met	*f* 7.35	n. Ct.
2e » » Roodlak	» 4¼	» » » » » »	4.30	»

Alle flesschen worden met het Vorstelijk Wapen verzegeld en met eene door de Administratie onderteekende Etiquet voorzien.

De verpakkings kosten worden bijzonder en ten billijkste berekend.

Slot *Johannisberg* in het Rijngau den 1. Januarij 1836.

De Administratie voornoemd,
J. B. BECKLER. J. PRZIHODA.

PATE PECTORALE VAN
REGNAULT, Senior.

Gebreveteerde Pharmacien van 't Gouvernement tot *Parijs*. Verscheidene experientiën in alle de Hospitalen van *Parijs* gedaan, hebben ten volle bewezen, dat de PATE PECTORALE VAN REGNAULT Senior, *geen opium inhoudt*, en dat dezelve een bovenmagt overheid heeft op alle Pectorale middelen tot het genezen van *Verkoudheden, Catharra's, Kinkhoest, Borstspanningen of Asthmes, Schorheid, Hoest of Ontsteking, of Irritatie op de Borst.* Alle deze voordeelen hebben den roem van deze middelen vastgesteld, 't geen ons aanmoedigt van dezelve ten hoogste aan onze dezer te spreekmaanderen. De diverse Depôt's zijn in Amsterdam bij dHr. *Bouratte*, in de Kalverstraat n°. 5; en bij dHr. *Anth. Kluytenaar*, in de Kalverstraat n°. 218; in den Haag bij *Nieuwkerk*, Confiseur, en bij de dHr. *Sack*, Koopman aldaar; in Rotterdam bij dHr. *Boselvorstman*, Westnieuwland; in 's Hertogenbosch bij dHr. *F. L. Welsch Zoon*, Juwelier; te Groningen bij dHr. *John Sypkens*, Koopman, te Utrecht bij dHr. *J. Reuser*, Koopman aldaar; in Middelburg bij dHr. *van Bakelgen*, Languedelousstraat, L. B, n°. 116; alsmede bij dHr. *Maninissen*, en te Leyden bij dHr. *Zuur*, Confiseur.

BIJ BROESE & COMP., TE BREDA,

zijn het licht en wordt alom verkrijgbaar gesteld:

BOUWKUNDIG WOORDENBOEK,

OF

VERZAMELING VAN VERKLARINGEN

VAN

BOUWKUNDIGE BENAMINGEN,

ALPHABETISCH GERANGSCHIKT,

TEN DIENSTE VAN BEGINNENDEN IN DE

BOUWKUNST.

DOOR W. C. TIMMERMAN.

MET VIER UITSLAANDE FRAAIJE PLATEN.

In één Stuk compleet, groot 8° *Papier. Amst. f* 1.40.

Het werkje dat de Schrijver hiermede den Bouwkundige Landgenooten aanbiedt, bestaat uit bekorte verklaringen van alle, hem bekende, bouwkundige benamingen. Hij stelde hetzelve te zamen, hoofdzakelijk ten dienste van hen, die, bij gebrek aan onderrigt, zich zelven in de bouwkunde moeten oefenen. Bij ondervinding weetende, hoe moeijelijk het is, zich in deze kunst te bekwamen zonder met derzelver eigenaardige uitdrukkingen en benamingen bekend te zijn, kan het voor hen, die onderwijs missen, eigenlijk aangenaam zijn, een werkje te bezitten, waarin deze bouwkundige benamingen, naar de Alphabetische orde, bekorte verklaard vinden. Bij het doorzien van dit Bouwkundig Woordenboek, is gebruik gemaakt van het Theoretisch en Practisch Bouwkundig Handboek, van den Ingenieur W. C. Braam, van den *Dictionnaire des Habitations* door Norman, uit het Fransch vertaald door den Architect J. van Straaten, en van andere bouwkundige werken, ten einde hier door het verschillende wijzen van zien en bewerken van onderscheiden schrijvers bekend te maken.